

at afhøre Vidner, maatte være tilfredsstillende ogsaa for Dommerne, forsaavidt de derigjennem kunne vinde en klarere Opfattelse af Sagens Sammenhæng og en for dem selv mere tilfredsstillende Overbevisning om, hvad der er det Rette, og naar jeg har sagt, at dette maatte være mere fyldestgjørende for Dommerfamvittigheden, saa har det ærede Medlem heroverfor ment, at det ikke her kom an paa Dommerfamvittigheden, og at hvad der her er Tale om, er om det, som Lovene sige, ikke om den Enkeltes Mening og Følelse. Jeg tror, at dette maa siges at være en Misforstaaelse. Det er jo nemlig i fuldstændig Overensstemmelse med Loven, at Dommeren skal afgive Kjendelse om den Sag, som forelægges ham, og i Overensstemmelse med Loven, at han, naar der er Tvivl om Sagens faktiske Sammenhæng, skal bygge det Resultat, han statuere, paa de Oplysninger, der fremkomme under Sagen, og navnlig paa Vidneforklaringer, forsaavidt der kan føres Vidner. Naar han altsaa bygger sin Dom paa Vidneforklaringer, er dette netop efter Lovens Medfør, isølge Lovens Bydende; men han skal saa gjøre det saaledes, at det er tilfredsstillende for hans Overbevisning, thi det er jo netop Lovens Bud om Bevis — særlig vil det ærede Medlem jo erindre, hvad Loven om Indiciebevis i den Henseende siger, — at en Dommer ikke har Ret til at erklære Noget for Bevis, medmindre han i den Henseende virkelig handler i Overensstemmelse med sin Overbevisning. Dommerfamvittigheden falder i dette Punkt, tror jeg, i alleregjelligste Forstand sammen med den almindelige Retsbevidsthed, — baade den folkelige og den almindelige Retsbevidsthed, dersom der skulde kunne være nogen Forskjel derimellem, — thi det er ikke alene Dommeren, der stiller den Fordring, at det, som fremstilles som det Rette, virkelig ogsaa er kommet til at ligge for paa en saadan Maade, at man har en Overbevisning om, at det forholder sig saa; men det er i høieste Grad en Fordring, som netop Advokater — Parter og Publikum — stille, at det, som Domstolene fremstille som det Rigtige og Rette, ogsaa skal være i Overensstemmelse med, hvad der fremtræder som rigtigt og ret for den almindelige Overbevisning. Det synes mig maa være Maalet for Udøvelsen af Retsfærdighed her i Livet, om man kunde naae dertil, at det store Folk netop havde en levende Erkjendelse af, at Dommene vare materielt retfærdige i den Forstand, jeg her har udviklet. — Jeg vil iøvrigt ikke her komme nærmere ind paa de flere Punkter, det ærede Medlem berørte. Jeg skal kun, forsaavidt han reiste Spørgsmaalet om offentlig Votering med Hensigt til, hvad der i denne Henseende finder Sted i vore Nabolande, bemærke, at det forholder sig rigtigt, at der votes offentlig

lig, navnlig i Norge, og at det ikke der som her er den yngste Assessor, der altid voterer først. Naar man imidlertid siger, at der votes offentlig, er det dog et Spørgsmaal, om det egentlig tilfulde kan siges at forholde sig saa. Jeg er temmelig overbevist om, at der ialtfald ikke skrives strax umiddelbart efter Forhandlingens Slutning til egentlig offentlig Votering, og iøvrigt ere ogsaa Meningerne om Hensigtsmæssigheden af denne offentlige Votering i høi Grad delte; man nærer megen Tvivl, om man gennem en saadan offentlig Votering egentlig naaer de tilfredsstillende Resultater, som man fra første Færd ventede. Ialtsaa kan jeg forsikre det ærede Medlem om, at Meningerne i den Henseende i Norge og navnlig i Norges Høiesteret ere meget delte, og at man stiller sig meget tvivlsomt ligeoverfor Spørgsmaalet om Hensigtsmæssigheden af denne Bestemmelse. Jeg tror, det er heldigt, at det ikke træder altfor meget frem, hvorledes overhovedet Dommene blive til. Det store Publikum har ikke nogen Ret til at blive bekendt med de forskjellige Overveielser og mulig de forskjellige Tvivlsmaal, gennem hvilke Dommerne, der jo have Ansvaret, til Slutning komme til det endelige Resultat. Det har Ingen Ret til at blive bekendt med, og jeg tror, at det i mange Tilfælde ikke vil være til nogen Nytte; men snarere til det Modsatte, om et for stort Kjendskab i saa Henseende var tilstede.

Sable: Det ærede Medlem for Viborg Amts 2den Valgkreds (Klein) udtalte igaar, at han undrede sig over, at jeg kunde sige, at dette Lovforslag ikke hvilede paa et konstitutionelt Grundlag. Noget Saadant har jeg egentlig ikke sagt, men jeg vil dog alligevel gaa ud fra, at jeg kunde have sagt noget Saadant. Jeg har nemlig meget rigtig gjort den Bemærkning, at man ikke kan vente, at en Retsordning, der er erhvervet fra en anden Regjeringsform, skulde passe under en hel ny Regjeringsform. Det er kun det, jeg har sagt. Hvad det foreliggende Udkast angaar, kan jeg ikke se, at det tilfredsstillende de Fordringer, man har Ret til at gjøre. Jeg gaar ikke ind paa andre Spørgsmaal nu end dette ene, og da skal jeg sige dette, at, naar Dommerne vedblivende blive at ansætte af Administrationen, er der efter min Mening ikke det rette Forhold mellem de tre Sovevmyndigheder, paa hvilke det konstitutionelle Liv grunder sig. Jeg gaar nemlig ud fra, at naar Grundloven har opslillet, at den Lovgivende Magt er hos Kongen og Rigsdagen i Forening, den udøvende Magt hos Kongen og den dømmende Magt hos Domstolene, er det et Brud paa Forfatningens Grundpiller, saasnart Administrationen har den væsentligste Andel i at bestikke Dommerne. Naar man lever i et konstitutionelt Land, maa